

ՊԱՅՄԱՆՔ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«ԻՐԱՆԻՆԻ» շաբաթը երկու անգամ
կ'հրատարակուի, Զորեքշաբթի և Շաբաթ օ-
րերն, Հայերէն և Պարսկերէն :
Արագրոյս խմբագրութեանը ուղղելի ու է
նամակ կամ գրութիւն պէտք է ծախքը վճար-
ուած յիշելն «Ա. Խմբագրական-Մասնագի-
տով ԻՐԱՆԻՆԻ» լրագրոյ Հայրենասիրաց
Ընկերութեան 'ի Վառնա :

LE DROIT

Պարնայի համար տարեկան 23 Փրանք
Պուլկարիոյ քաղաքացի համար » 26 »
Պղթատարական միութեան մասնակցող
բոլոր երկիրներու համար տարեկան 28 »
Քաժանորդագրութիւնը կանխիկ են և վեց-
ամսեայ պայմանաժամու. ևս կ'ընդունուին :
Զեւքէ ծախուած մէկ թիւը 40 փրանք է :
Մանուցմունք 3 անգամի համար տողը 2 դրուշ :

“LE DROIT” paraissant le mercredi et le samedi, en Arménien et en Français. — Abonnement d'un an, pour Varna, fr. 23; — pour l'intérieur de la Bulgarie fr. 26
— pour les Etats compris dans l'Union — Postale, fr. 28. — Les abonnements sont payables d'avance par an ou par semestre.
S'adresser au Conseil de Rédaction du journal “LE DROIT” de la Société Arménienne HAYRENACIRATZ “des Patriotes” à Varna.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ 7/18 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1885

ՄԱԿԱՐ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Ե Ի

ԻՇԽԱՆԱՊԵՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԵՒ ԱՌԱՔԵՂԱԿԱՆ

ՍՈՒՐԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

ՇՆՈՐՀԻՒ ԱՍՏՈՒԹՈՑ ԵՒ ԿԱՄՕԻ

ԱԶԳԻՆ

Մեծին Հայրապետին ազգիւ Հա-
յոյ Մակարի արժանաւոր գահա-
կալին Արարատեան Մայր Աթոռոյ,
ձօնեմք զայս ատորը մատուցանելու
յոսս Գահայից Ն. Վեհափառ Օծու-
թեան մեր օրդիական խնամք յար-
գանք և սէր, մարթիրոս նմա միան-
գամայն երկար արեւ ի շինութիւն
տանն հայկոյ և ի բարեկարգութիւն
եկեղեցւոյս Ազգին Հայոց :

Անցաւ ճգնաժամը յաղթանակեց
եկեղեցւոյն և կամը ազգիւ ընդդէմ
խորդաւորութեանց և կոտորածի
յուզմանց անմայ Մակար Սրբազան
Մամիկանեան այսօր ի Գահ Գրիգորի
Լուսաւորչին արժանաւորապէս կը
յաջորդէ :

Ուրիշ Եւ Սեան ահա քեան քեան :

Տօն զնծութեան է այսօր համայն
Հայոց, ուրախութեան օր մ'է այս
յորում Հայաստանեայց եկեղեցւոյն
սրբապետ մահաւոր Գեորգիոյ Գի
վերապին կը պճնի իւր նոր իշխանա-
պետով :

Անուրանալի է որ Ն. Վեհ. Օծու-
թիւնը ձեռք կ'առնու եկեղեցւոյ
սանձը այնպիսի մի ժամանակ և ե-
կեղեցւոյ և ազգին կոյսութեան այն-
պիսի մի միջոցին յորում հասարակ
կարողութեան խիստ բարձր տաղադ-
ներու պէտք կոյ հանելու համար
եկեղեցւոյն վտանգէ և զազգն այն
անկերպարան վիճակէ ում ենթար-
կելով կը գտնուի :

Հայաստանեայց եկեղեցւոյն այսօր
միայն ի շնորհս ժողովրդեան ջերմ-
ուանդութեան կը կայանայ, անուա-
նական է նորա գլուխը, գլխաւոր-
կան է նորա միութիւնը, և ցնորը
նորա իշխանութիւնը. նորա կղերը
կարծես վարձեալ հովիւներ են, ոչ
ուր վտանգ կոյ կը հասնին, այլ ուր
չաճ, նորա հրամանը միայն իրենց
անձնական շահերէն կ'առնան և ուր
չիւր շահ կղերին չիւր Պետ սրհարան-
ոյն նմա. . . ուր կը մնայ արդ այս-
պիսի եկեղեցւոյ մը միութիւնը որ
ի վտանգի է ամեն վայրկեան բաժ-

նուելու ընդ մի քանի փառա-
սիրաց և շահախնդրաց ոչը կրնան
օր մը ժողովրդեան տկարութեան
կամ իրենց կոյսութեան ազգեցու-
թեան օգուտ քաղելով անխախտ հրա-
տարակը զկրնը . . . և միթէ ցնորը
չէ՞ այս կոյսութեան մէջ գտնուող
հաստատութեան մը հեղինակու-
թիւնը :

Ազգութիւնը միւս կողմէ ոչ նուազ
տխուր կերպարան մ'առնի, անիշխա-
նութիւնը միակ յատկանիւն է նորա,
անշտտեալ զանազան քաղաքական
իշխանութեանց ներքեւ իրեւ նոյնչափ
քաղաքական ազգեր նա և ոչ մի կապ
ունի միութեան, սորա ամեն մի մա-
սը տարբեր միտում տարբեր կը թու-
թիւն և տարբեր մատակարարու-
թիւն ունի և այս անկապ և անյա-
րարկ կոյսութիւնը նոյնչափ աւելի
կը տկարացնէ ազգին արդէն տկար
ոյժերը :

Մակար Կաթողիկոս Մամիկանեան
այսպիսի գլուխեան մէջ կը գտնայ
աճա, այն եկեղեցւոյն և ազգը որոյ
Պետ կը լլայ այսօր, թէ որչափ ծա-
նը է բարեկարգել այսպիսի եկե-
ղեցւոյ մը և վերաշինել այսպիսի ազ-
գութիւն ամեն որ կը զգայ զայն :

Բայց կաթողիկոսի մը ձայնը սուրբ
է ժողովրդեան համար, կազգէ
նորա սիրտը և կը բնորոշէ նորա
սգին թող խօսի միայն Կաթողիկոսը
և Հայ ազգը պատրաստ է նմա ան-
աղաւ և հնազանդելու : Այս հա-
մազմամբ Ն. Օծութիւնը պարտի ուս-
տի անմիջապէս ձեռն ի գործ ար-
կանել կազմաւորելու Հայաստա-
նեայց եկեղեցւոյն, կղերին մէջ կար-
գապահութեան և հնազանդութեան
ազգին ներմուծել առ իշխանապետան
եկեղեցւոյ, քաղեկարգել վանօրէնց
վիճակը որ բացարձակ գոյքն են
Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ուր և
ըլլան թէ ի Ռուսիա թէ ի Տաճկաս-
տան և թէ ի Պարսկաստան, և ար-
գիւնաւորել նոյն հասցիք ի պէտս
եկեղեցւոյ և իւր կղերին : Միւս
կողմէն ընդհանուր ժողով մը գու-
մարել յիշմունքին յորում ազգին
ամեն մասերը բաւական թուով ներ-
կայացուցինք ունենալով կարելի
ըլլայ քուէարկել այնպիսի հիմնա-
կան օրէնք մը որ ամեն երկրի Հա-
յերը միմեանց կորենց կապել ի մի
գլուխ ազգին և եկեղեցւոյ :

Ահա Ն. Օծութեան գործառնու-
թեանց ուրուագիծը համառօտիւ և
մենք ճանչնալով նորա հաստատ ու-
ղին մատակարարական բարձր ձիւ-
րը, Ռուսիոյ կայսերական գահին

ճին մօտ ունեցած համակրութիւնը
և իւր եկեղեցւոյն և Ազգին վրայ
աւածած սէրը, չենք տարակուսիր
բնաւին որ անկապաղ պիտի իրա-
գործէ Ազգին այս յայտ սրայ Առ-
եւ+ համայն խոնարհարար թարգ-
ման կը կանգնին :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— 0 —

ՀԱՆԳԻՍ

Տ. Տ. ԵՍՍՅԵԱՅ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԻՆ ԵՐՈՒՍԱԿԱՐԱՅ

Կ. Պօլսոյ ազգ. լրագիրը ինչպէս
նաեւ Պատրիարքարանի մի պաշտօ-
նական հաղորդակցութիւնը զոր
տեղւոյս ազգային իշխանութիւնը
ընդունած են այսօրուան թղթա-
տուրով երուսաղէմայ Պատրիարք Տէր
Եսայի Սրբազանին մահը կը գուժեն
Առանց թուելու վախճանեալ
Պատրիարքին յատկութիւնները զո-
րոս ազգային վերաշինել թերթեր
ընդարձակօրէն կը նկարագրեն, ազ-
գին ներկայ տաղանդաւոր վիճակին
մէջ Ն. Սրբազանութեան մահը կը գայ
տարածում յաւելու ազգ. գործիչ-
ներու մասհոգութիւնը մանաւանդ
այնու որ Ս. Յակոբայ վանքին Պար-
տուց խնդիրը, աւելի կ'ստուարա-
ցնէ Սուրբ Տեղեաց Պատրիարքու-
թեան կարեւորութիւնը :

Ըստ յանձնարարութեան Պատրի-
արքական պաշտօնադրոյն այս կիւ-
րակէ յաւարտ եկեղեցւոյ հոգեհան-
գատեան պիտի կարգացուի ի հան-
գիտ հոգւոյ վախճանեալ Պատրի-
արքին :

Նմանապէս ազգ. և օտար թերթերն
ծանուցին անցեալներն թէ՛ Աղթա-
մարա վանքին մէջէն խաչատուր Կա-
թողիկոսին 6-700 ոսկւոյ գումարը
գողցուեր էր, և թէ կաթողիկոսը
մի քանի միաբանից և զբաէն ալ ու-
րիշ քանի մը ոսկւոյ կողմէն կասկա-
ծելով եղած այն գողութիւնը, տե-
ղական կառավարութեան ձեռք
ձերբակալել տուած էր յիշեալ կաս-
կածեալ անձինքը :

Վանքն հասած նորագոյն լուրերն
կը ծանուցանեն թէ՛ գործը տակա-
ւին չէ լուսաւորուեր, և վանայ
փոխ-կառավարիչը Աղթամար կղերն
գնացեր է անձամբ եղելութիւնը
ստուգելու համար :

Կրօնական ժողովն իւր շաբաթա-
կան նիստն ըստ երէկ ընդ նախա-
գահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք
Հօր և ատենապետութեամբ Գեր-
խորէն Նորալէյ Սրբազանի :

Ժողովը գլխաւորաբար զբաղեցաւ
ազգ. լրագրոյ ինչ ինչ հրատարա-
կութեանց խնդիրներով :

Ապա իւր ներկայութեան կոչեց
Պէյքօղի Թաղական Խորհուրդը,
մկրտութեան խնդրոյ մ'առնելու բա-
ցատուրութիւն ստանալու համար :

Տ. Տաճատ վարդապետ Ոսկանեան
հրաժարական մատոյց ժողովին, Պա-
լատու եկեղեցւոյ քաղաքութեան
պաշտօնէն :

«Պետերբուրգ. Վեդ.» լրագիրը
հաղորդելով Ս. Մակար Արքեպիսկո-
պոսի կաթողիկոս հաստատուելու
մասին, ասուած է «ինչպէս յայտնի է
Գեորգ Գ. կաթողիկոսի մահուանից
յետոյ, Ս. Գրիգորի գահը մի քանի
տարի չարունակ թափուր մնաց, և
այդ միջոցին չատ թիւրիմացութիւն-
ներ և խնդիրներ առաջ եկան, ո-
րոնց լուծումը յանձն չէր առնում
Էջմիածնայ Սինօգը : Մանաւանդ
Հայոց ծխական ուսումնարանների
խնդիրը այնպիսի կերպարանք էր
ստացել, որ մեր կառավարութիւնը
ստիպուած էր վճռողական միջոց-
ների գլխով :

«Նոր Պատրիարքը ուսաց տիրա-
պետութեան կուսակից է, փան-
տասականական ցնորներեց զերծ է,
և հանդիսացել է իրեւ լաւ կառա-
վարիչ, վարելով Նախիջևանի թե-
մակոյի պաշտօնը : Պատրիարք-կա-
թողիկոսը նստելով Ռուսաստան,
միջնորդ է հանդիսանում հայ ազ-
գաբնակչութեան և մեր տէրութեան
մէջ և որոնք գոյս մէջ աւելի հա-
մերաշխութիւն լինի այնքան ի հար-
կէ առաւել լաւ : Միւս կողմից Մա-
կար եպիսկոպոսի հաստատութիւնը
կաւար նշանակութիւն ունի և մեր
յարաբերութիւնների համար թիւր-
քիայի հետ, ուր հայերը բաւական
նին մեծ դեր են խաղում :»

(ԱՐՁԱԳԱՆՔ)

Աղթամարի խաչատուր կաթողի-
կոսը ամբատաներ է խիզանցի ծե-
րունի Յակոբ եպիսկոպոսին թէ նա
ալ մատ ունի իւր 4000 ոսկինքը
գողցուելուն մէջ, Յակոբ եպիսկո-
պոս երբեք կաթողիկոսական Տեղա-
պահ էր երբ խաչատուր Կ. Պօլսոյ կը
գտնուեր : Բայց վաղուց էր որ հե-
ռացած է նա վանքէն, կաթողիկոսի

արարքներէն զգուած լինելով: Մեզ
կը թուի թէ այս գործը թեան խն-
դրին մէջ այնպիսի դարձածներ
կը լինին որ պատիւ չեն բերեր խա-
չատուր կաթողիկոսին:

Յայտնի է մեր ընթերցողներին որ
Լոնտոնի հայեր մի յիշատակողիւր
մատուցանելով Լորտ Սայիզպըրին,
իրենց Հայաստանցի եղբայրներին վի-
ճակը ներկայացուցած և Պերլինի
դաշնագրի ՅԱԳ. յօդուածի գոր-
ծադրութիւնը խնդրած էին: Թիւր-
քիայի հայերի և Պոլսի նստող Պատ-
րիարքը, Յարութիւն Սրբազան,
հեռագրած էր Լոնտոնի օսմանեան
դեսպան Միւզիւրիս փաշային թէ
Լոնտոնի հայերէն ոչ որ իրաւունք
չունի խօսիլ իր ներկայացուցիչ հայ
ազգի և թէ հայեր գոհ են թիւրք
կառավարութենէն: Միւզիւրիս փա-
շան հեռագրով յայտնած է Յարութի-
ւն Պատրիարքին թէ իւր տուած
հեռագիրը փութացած է ներկա-
յայնել Լորտ Սայիզպըրին: Միւ-
զիւրի և Պոլսի թղթակիցն ալ
հեռագրած է թէ Յարութիւն Պատ-
րիարքի հեռագիրը մեծ գոհունա-
կութիւն պատճառէր է Բ. Գրան:

Բայց Պատրիարքին այդ հեռագի-
րը հերքող մի նամակ ալ կայ հրա-
տարակաւ թիւրք լրագրի օգոստոս
14ի թուին մէջ:

(Արեւել)

Վեհ. Սուլթանը Բարեհաճեցաւ
կայսերական Պալատան Մառանա-
պետ Օսման էֆենտիին պարգևել
Օրթոգրիկի տունը, զոր երբեմն
պարգևած էր հոգեւոր Պատրիար-
քին, և որ «մահլիլ» մնացած էր Ն.
Սրբազանութեան մահուամբ:

Հետեւեալ, յիշեալ տունն ի վա-
ճառ չարտի հանուի «Վազըֆ»ի տե-
րերուն կողմէ:

Ն. Կ. վեհափառութիւն բարեհա-
ճեցաւ նաև հրաման ընել որ 1,700
ոսկի վճարուի «Վազըֆ»ի տեղացի,
գումար մը որ տան արժէքը կը ներ-
կայացնէ: Ն. Կ. վեհափառութիւն
գրեթէ նոյնչափ գումար մը վճարել
տուած էր նոյն տունը գնելու և
հոգեւոր Պատրիարքին պարգևելու
համար:

Այս 1,700 ոսկուց կէսէն քիչ մը
պակաս կը տանայ Տիւրքիի ազգ.
«Վազըֆ»ը, նոյն գումարին իրը մէկ
երրորդը կը տանայ Ս. Փրիշեան Հի-
ւանդանոցն, և երբ մէկ չորրորդը
պարտ էր ստանալ երեսուցեմա-
տունը: Բայց որովհետեւ, ինչպէս
արդէն ծանուցինք, երեսուցեմա-
տան «Վազըֆ»ի իրաւունքը խնդրոյ
տակ է, երեսուցեմատունը դատ
պիտի վարէ իւր իրաւունքն հաստա-
ւու համար:

Իզմիրի Գաւառ. Ժողովոյն հուշո-
կաւոր բողոքին դէմ Իզմիրի ազգայ-
նոց ոմանց կողմէ ի Պատրիարքարան
ուղղեալ բողոքը կըսէ թէ «Իշեալ
Ժողովոյն բողոքն անընդունելի է,
որովհետեւ նոյն իսկ Ժողովոյն այժ-
մեան կազմութիւնն ազգային վիճա-
կի է»:

«Բուսկի կուրիէր» լրագրի թղթ-
թակիցը գրում է Կ. Պոլսից, որ
Մակար Սրբազանի կաթողիկոսու-
թեան հաստատման լուրը պատճա-
ռել է այնտեղի հայերի մէջ մեծ ի-

րաւանցում, նորա չգիտեն ինչ ու գ-
ղութեան հետեւին: Տաճկական կա-
ռավարութիւնը իր կողմից կամե-
նում է իր թէ հաշտուել հայերի
հետ այն պայմանով միայն, որ նորա
բոլորովին թողնեն «Հայկական հար-
ցը»:

Անգլիական պաշտօնողականների
իշխանութիւն ձեռք բերած օրից
«Հայկական խնդիրը» գրեթէ յա-
րութիւն առաւ և շատ հաւանական
է, որ մեր Գ. Վազըֆ մի քանի խոր-
հրդածութիւններ կանէ այդ մա-
սին: Յակոբեան անուն մէկը, որ
կենում է Լօնդօն, ապէց թիւրքում
մի քանի յօդուածներ «Հայկական
խնդրի» վրայ և յարաբերութեան
մէջ մտաւ Սայիսիւրիին հետ այդ
խնդրի յաջողութեան մասին: Այդ-
տախտով համայնքի պալատում ե-
ղած հարցերը արձագանք տնեցան
Տաճկական շրջաններում: Սայիզ-
պըրիան իրաւ իրեց իր մօտ Հայոցնոր
Պատրիարք Յարութիւնին և նրա
տուջն յայտնեց Սուլթանի կողմ-
վարութեան անդառնալովութիւնը
«Հայոց խնդիրը» նորից բարձրացնե-
լու մասին: «Միթէ այդ Յակոբեանը
հայկական դեսպանն է Լօնդօնում
հարցեց Մեծ վեզիրը Պատրիարքին:
Սայիզ փաշայի ցանկութեան համա-
ձայն Պատրիարքն ստիպուեցաւ 40 օր
ստանից առաջ հետեւեալ հեռագի-
րն ուղարկել տաճկաց դեսպանին
ի Լօնդօն» Միտաբուս փաշային.
«Յակոբեան իրողութիւն չէ տա-
ցել խօսելու տաճկահայերի կողմից,
որոնք բազմապիսի թիւն են համա-
րում իրանց լինել Նորին Մեծու-
թեան հաւատարիմ նպատակներ»: Այդ
լուրը անշուշտ պատճառելու է
մեծ անբաւականութիւն թղթակիցը
տեղյնում է՝ հանգուցեալ Պատրի-
արք Ներսէսը երբէք չէր ստորագրել
պայտիս հեռագրին: Բայց Նոր
Պատրիարքը ցանկանում է ամենից
առաջ, որ Գաւառ քաղաք աչքով նա-
յէ հայերի վրայ»:

(Բաւ. Կ. Բ. 224)

Արեւելեան Բաւիլի կառավար
կաթողիկոս փաշա չարաթ օրը մեկնե-
ցաւ Կ. Պոլսէն յառաւի կառավար-
բով:

Տիւրքեթիքիէն կը հեռագրեն թէ,
կրտէ «Սթամպուլ», Քիւրտ Ապտուլ-
լահ Ալի պէյ, որ իւր բազմութիւ
ընտանեօք և սպասարարներով Սիլ-
վան անուն փոքր քաղաքին մօտ կը
բնակի, աստուութիւն ունենալով
տեղացի ոչ դէմ, զորս կը հարստա-
հարէր անխնայ անցեալ չարթու
հարկի չափ հեծեալներ համալրմ-
բելով այդ քաղաքին վրայ կը յար-
ձակէ: Հրտաւար մըր նախ ձեռք կը
ձգէ ընտելաց երեւելիներէն Եագուպ
պէյը, զոր հրացանի կը բռնեն, ա-
պա կատարածը կտրի քաղաքին մէջ
ողայք և կանոյք կը շարունակն ան-
խնայ, իսկ մանկամարդ ողջիկներն
ու հարստութիւնը գերի կը տար-
ուին: Չարագործը այսպէս իրենց
մէջ կը բաժնեն մեծարանով տարը,
գերիները գերանախոր բանտերու
մէջ կը նետեն, իսկ կոյտերուն պա-
տիւր կը բռնաբարեն:

Այս սոսկալի շահատուկութեան
լուրը Տիւրքեթիքի կառավարին հա-
նելով, զինոյրսկան զօրութիւնը կը
ղրկուին Քիւրտ Ապտուլլահ պէյը

ձերբակալելու համար, բայց անգամ
մը որ զօրաց հրամանատար Սիլվան
կը հասնի, պէյին կ'զմեակցու-
թիւն ընել կտրի և շատ մը անմեղ
բնակիչներ ձերբակալել տալով Տիւ-
պէքի կը գրկէ զանոնք:

Հեռագիրը կը յարէ թէ Քիւրտ
պէյն ձեռամբ յաղթանակած ձեռ-
բուն մէկ մասը աստիճանաբար
սխառներուն մէջ կը գտնուին: Ա-
ւելորդ է ըսել թէ Ապտուլլահ նը-
սիկում է զանոնք:

(Արեւել)

Հետեւեալ նամակը կ'արտատպենք
«Մանգա մէկ Լիթթուր» լրագրէն քա-
ղելով:

... Խմբակ իւր,

Կարծեաց համաձայնութիւնը
տարօրինակ բան չէ աշխարհի վերայ,
այնպէս որ կրնայ բաւիլ թէ բնա-
կան է մարդկութեան: Եւ այս թուի
յոռա՞յ գալ մարդոց ուղեղին կող-
մածքէն, ձեռէն, քանակէն, ա-
րակէն և այլ զանազան պատճառ-
ներէ, յարց վերայ առաւ միաստիւն
իմ գործն չէ:

Բայց այն, որ և է գործի վերայ
կարծեաց անմիասնութիւն կը տե-
նեմք ամենէն լուստարեալ ազգաց
մէջ իսկ, բայց ոչ որ կը պարտաւ
զնաւ իր անմիասնութեան պակաս-
տունը:

Ուրեմն բնաւ պարտաւ ելի չեմք
լինիլ և մեք, երբ կաթողիկոսու-
թեան միակ տպածանաւ որ կը համա-
րին մենէ մանք զլլմեն Մակար, ու-
մանք զՄէլքիսեդեկ, ամանք զԵր-
ման պարագան և, ամանք ալ կար-
ծիք կունենան թէ, և ոչ զք ի տա-
ցուցեց արժանի է... Եւ ասօր ա-
մենեկն ըսելիք չկայ. քանզի բո-
ւաւածին. «Որչափ մարդիկ, այնչափ
կարծիք»:

Բայց կայ արդեօք լուստարեալ
ազգ մը, օրէնք ճանչցող ժողովուրդ
մը, իրաւասէր անձ մը, որ օրինակ
կատարած իրողութեան մը գէմ
բողոք բռնէ այ, բարաստանայ և ժը-
խար յարա ցանէ:

Կարծեաց տարաձայնութիւն չէ
այս, այլ կը թուի թեան նաւաղութիւն
և թուի թէ այս բերքն աստու-
թեամբ կը հասնի մեր անգամանին
մէջ:

Յոյժ ցատկի է արդարեւ այն ի-
րողութեան մեր մէջ երեւիլը. մեր
մէջ, որ ինքզինքն լուստարեալ-
թեան շահին մօտ հասած կը համա-
րին, մեր մէջ, որ սահմանադրա-
կան և սահմանադրութեան համար...
խօսքով միայն:

Թող մը տ մեր տան մէջ չըրած
յիմարութիւնն չմնայ, և չարա-
նակ ալ ընելու վրայ եմք, մինչեւ
որ տուններին վրայ, բայց մնացեալ,
և խոյստաւարութիւնն հրապարա-
կին վերայ կը շարունակեմք այժմ,
տանայ գտնէ փոյթ ընելու թէ ան-
ցող գարձունք ի՞նչ կուէ: Երեւի թէ
օտարներէն ամենայն ու գոյութիւն
չունի մեզ համար:

Ավտոմ հայութեան... Մինչեւ
այս աստիճանին պիտի լինէ:

... Գաւառ այս խնդրոյ վերայ բա-
ւոր պէտք եղածն ըսիք, թէ և բնաւ
չպիտի պարտաւորեմք, և թէ մեք
քիչ մը խորհրդածել գիտնայինք.
ուստի և ես ըսելիք մը չունիմ. մի-
այն պարմանալէ չեմ գաղթիլ թէ,
խելք մը ի՞նչ ձեռով բռնած կամ

կազմակերպեալ ըլլաւ է, որ չկա-
րենայ բմունել թէ, երբ մէկ երկու
կաթողիկոս կը ներկայեմք Ռուսիոյ
Վ. Կոյսեր, խնդրելով որ զվին ինո-
յանէ կաթողիկոս հաշակէ ամենայն
Հայոց, հարկաւ կամ զվին կամ ըլ-
մաւր պիտի անուանէ:

Ուրեմն գեղամակեալ ի՞նչ իրա-
ւունք կունենամք, երբ Ն. Վեհա-
փառութիւնն զՄակար Ս. Արքեպիս-
կան կ'անուանէ: Միթէ Ն. Սրբազ-
նութիւնն ներկայացեալ երկուքէն
գոմար էր, և կամ օտար կաթողի-
կոս էր, և կամ հաւառակ օրինոյ
ներկայացեալ էր, որ տեղի մնայ
բողոքելու կամ ցառ յայտնելու:

Ի՞նչ ազօրինաւորութիւն, ի՞նչ
անբաւարարութիւն և ի՞նչ դա-
ւաճանութիւն:

Բայց Հայաստանայ եկեղեցւոյ
Սահմանադրութեան հակառակ է
կրտես, երկու կաթողիկոսական ընտ-
րելին:

Լաւ, և թէ այդ գրութեան հե-
տեւեւ, ուրեմն ամենեկն մի բն-
գումար միւս ձեռք, կանխաւ ձե-
ռքնազ հղիլ ընտրութեան գոր-
ծէն. բողոքէ միշտ, պահանջէ եկե-
ղեցւոյն իրաւունքը. վերջապէս բա-
ցարձակ մերժէ Պալատէին, և
հաստատ կեցիլ մերժանալ վերայ
առանց յերկուս հետ կողալոյ:

Բայց գու, քանի որ գործն ու-
ղած վախճանիկ կը հասնի, չեմ խօ-
սիլ, իսկ երբ հակառակը կը լինի,
յայնժամ միայն կը բողոքես ուրիմ-
քի փոստաւանութեամբ, և ի դուր:
Քաջութիւն չէ այդ, վատութիւն է:
Եթէ Մակար Սրբազան ուղածդ
չէր, ինչո՞ւ չբողոքեցիր նորին անու-
նին Վ. Կոյսեր մատուցանել յա-
ռա՞յ: Չգիտեմք որ Նա եւ իշխանու-
թիւն ունի քուէն իւր կամեցածքն
տալու: Ուղածիդ քուէ տալու իշ-
խանութիւն միայն գո՞ւ ունիս, ո՞վ
անխորհուրդ մարդ:

Իսկ եթէ Մեկրիսեդեկ Սրբազանի
բարեկամութիւն ցոյց տալու համար
կը բողոքես, գիտցիլ թէ չարաչար
կը դործես. բրածդ միայն թշնա-
մութիւն է Ն. Սրբազանութեան, որով-
հետեւ խոստաւ կը բռնես իրմէ օր
մը կաթողիկոս լինելու հնարաւ որո-
թիւնը, որով և ազգն ազազային
մէջ կը գրկես խմատուն հովա է մը,
և այս գումանութիւն է ազգին,
թող որ այդ կերպերով Ռուսիոյ հա-
մակարութիւնն ալ կը նաւաղեցնես
տեղւոյն ազգայնոց վրայէն:

Ու չաղութեան արժանի է թէ,
Ամեն Ս. Պատրիարքի ընտրութեան
ժամանակ, անպատեհ խօսքեր տա-
րածելիք գոհակորէն, և զարդա-
վ. կաթողիկոսին ընտրութեան վե-
րայ նոյնը կ'ընենք տարբեր ձեւով մը
մինչ պարտիմք ուրախանալ և խըն-
դակցիլ:

Այժմ կը մնայ մեզ պարտաւորուիլ
երեսուցեմայ Պատրիարքի ընտրու-
թեան առթիւ ևս անհամար թիւն մի
ընելու:

Չըլլայ թէ միտնանք մեր վաղեմի
բողոքն ու սովորութիւն. շարունակեմք
մեր պարտման ժամանակոց մէջ
բրածելնին, որոմնայնութիւն,
երկարատեւութիւն, անուրբ վեճեր,
անհամ խնդիրներ, տանայ փոյթ
ընելու թէ, ամայն տրդախնք ի՞նչ
ստորման աղիտուրք եղած է մեզ:

ՄՏԱԾՈՂ

Համարի մի հեռագիր ամսոյս 14 թուականու կրտսէ. րոտ «Տէյի Նիւ-սթրիք» Բ. Գաւառ կը պնդէ պահանջներով որ անդի. կառավարութիւնը որոշէ մի ժամանակամիջոց յարմար անդի. զորքերը եղիարտանէ եւ քաշուելու պարտաւ որ բլան: Եւ վ. թագաւորին պատուիրակը այս մասին հրահանգ ուղարկէ: Միեւնոյն հեռագրոյն համեմատ, «Ստամբուլ» լրագիրը ծանուցած է թէ Գաղղիոյ և Մատաւաղարի Սուլթանին միջև բանակցութիւն խղճալ են և թէ Գաղղիոյ յարձակողական զորքերը թեանց վերադառնալու նամակս եղած են, Մարտին-ժիւրան ուղարկուած երկ:

**ՄԻՍՅՈՒՄԵՆ ԱՐԵՒԵԼԵՍԻՆ-ԲՈՒՄԷԼԻԻ
ԸՆԴ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ
ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ
ՊՈՒԼԿԱՐՈՅ ԻՂԶԻԸ ՊՍԱԿԵԱԼ**

Երեկ ուրախ 6/18 Սեպտ. Պուլկարական պատմութեան մի յիշատակելի օրն եղաւ:

Պուլկարի բաժանեալ Պերլինի դաշնակցութիւն, միացաւ ժողովրդեան կամբով: Աղէքսանդր Ա. Խլխան հռչակեցաւ միացեալ Պուլկարից Արեւելեան-Բոսնիայի կողմանէ:

Կեցցէ՛ Պուլկար ազգը:

Կեցցէ՛ Աղէքսանդր Խլխանը:

Կը դահանմար այս օր միայն այս երջանիկ լուրը տարով և կը վերադառնանք մեր յատկիկը թերթին այն խորհրդածութիւններ զոր մեզ կը ներշնչէ այս կատարեալ կրօնութիւնը:

Չեմք կրնար սակայն թերանոյ այսօրու ընէ յայտարարելու Պուլկար ազգին յանուն Պուլկարի և Բոսնիայի Հայոց մեր ամենապիւր հնարհաւորութիւնը, պատմական այս մեծ կրօնութեան համար զոր կատարեց իւր հաստատ կանցաւ թեանքը և ամենապիւր օրինակս թեանքը որ պատիւ կը բերէ Պուլկարայ խեղճութեան և հայրենասիրութեան:

Կը շնորհաւորեմք Եւ Բ. Աղէքսանդր Խլխանը այն հայրենասիրական բաշխութեան համար զոր ի յայտ բերաւ ընդունելով ազգին խղճերը և շատապիւրով անմիջապէս ի պաշտպանութիւն իւր ժողովրդեան յայնչոյս Պաշտանի:

Շնորհապարտ ենք Եւ Ե. Վ. Վ. Գերմանիայ, Աւստրո-Հունգարիայ և Ռուսիայ կայսերաց որք հաճեցան անմիջապէս վաւերացնել իրենց բարձր հաւանութեամբը յայնչոյս և յայնչոյս Պաշտանայ զանազան կրօնային միութիւնը:

Եւ կը մաղթենք յազով որ այն ժողովուրդը որք տախալին տաճկական լուծին տակ կը հեծեն ի Մակեդոնիա և ի Հայաստան տեւանեն և նորոք ընդ-Հոյ գոյալ իրենց վրայ ևս աղտոտութեան հաւաք այդներք:

**ՀՆՈՍԱԳՐԱԼՈՒՐԲ
(Ուսան հաւան)**

Լոնտրո 18 սեպտ. — Շամբելլանի չափաւորեալ լեզուն կարծել կուտայ թէ աղտոտականայ և արմատականայ միջև համաձայնութիւն մը գոյացած է, այս պատահականութիւն կը նուազեցնէ պահանջարկական իշխանութեան Գլխի կարեւոր միջոցը հաւանականութիւնը:

Վիեննա 18 սեպտ. — «Բորթէ» Բոյի-թիւր» լրագիրը կը խմանայ Կ. Պոլսէն թէ Հայկական Պատուիրակութիւն մը պիտի երթայ ի Լոնտրո խնդրելու Լորտ Սպիդալի միջամտութիւնը ի Հայաստան ներմուծելը բարենորոգմանց գործադրութեան համար:

Պերլին 18 սեպտ. — Հեռագրական միջադպարին ժողովրդականացաւ Պ. Սթիվանի մի տունապետութեամբ որ ի վեր հանցեալ անկախայ հաստատեալ նոր գրութեամբ հեռք բերաւ յատկապէս ի խիւր և յարեց թէ մտադրուած մի այլ ժողով որ ի Բարիկ պիտի գումարաւ պիտի կարտաւարէր: Այս սխալ գործը, ընդ-անօրինութեամբ գաղղ. հարստը վարչութեան:

Varna Samele 7/19 Sept.

LA FUSION DE LA ROUMELIE-ORIENTALE AVEC LA PRINCIPAUTÉ DE LA BULGARIE

LES VŒUX DES BULGARES COURONNÉS

Hier, vendredi 6/18 septembre, a été une journée mémorable pour l'histoire Bulgare. La Bulgarie divisée en deux par le traité de Berlin s'est unie par la volonté du peuple! S. A. le Prince Alexandre I a été proclamé par la Roumelie-Orientale Prince de la Bulgarie unie.

Vive la Nation bulgare!
Vive le Prince Alexandre!

Nous nous contentons aujourd'hui de donner cette heureuse nouvelle en réservant à notre prochain numéro, les reflexions que ce fait accompli nous inspire. Nous ne pouvons toutefois manquer d'exprimer aujourd'hui au nom des Arméniens de la Bulgarie et de la Roumelie-Orientale, nos plus vives congratulations à la nation bulgare du grand fait historique qu'elle vient d'accomplir par sa ferme volonté et avec le meilleur ordre possible qui fait honneur à la sagacité et au patriotisme des Bulgares. Nous félicitons S. A. le Prince Alexandre I du courage patriotique dont il a fait preuve en accueillant les vœux de la nation et en volant immédiatement à la défense de Son peuple au delà des Balkans.

Nous remercions LL. MM. les Empereurs d'Allemagne, d'Autriche-Hongrie et de la Russie, d'avoir immédiatement sanctionné par leur haute approbation cette union des frères en deçà et au delà des Balkans.

Et souhaitons de tout notre cœur que les peuples gémissant encore sous le joug turc en Macédoine et en Arménie voient bientôt la lumière de la liberté leur aussi sur eux.

S. A. LE PRINCE ALEXANDRE I. A VARNA

Samedi 31/12 ct. ainsi que nous l'avions annoncé dans notre numéro du même jour, Son Altesse est arrivée en notre ville, à 5 h. P. M.

Une foule immense s'était empressée à la gare du chemin de fer et sur tout le parcours de la route que devait traverser S. A. pour entrer en ville; les fonctionnaires et les notables de la ville, ainsi que les chefs de diverses communautés formaient la haie sur deux rangs lorsque le train princier fit halte à la Station; à peine S. A. mit pied à terre qu'une salve d'interminable hurrah, entonna dans la masse de la population enthousiasmée à la vue de son bien aimé Souverain.

A la tête se trouvait S. Em. Mgr Syméon Metropolitaine de Varna avec lequel S. A. eut un gracieux échange d'expressions; ensuite se présenta Mr. Dogoroff notre Préfet de Département et Mr. Angheloff le Maire qui prononça un bref speech à l'Adresse de S. A. pour lui souhaiter le bien venu; S. A. donna ensuite la main à Mr. le Comm. Coloni ex-Maire et avec cette manière aimable qui Lui est propre, Elle eut un mot à dire à M. Pappanthoff Juge Instructeur, à M. Givkoff Inspecteur des Ecoles à Varna et député à la chambre, à Sophia, à M. Chr. Mirsky député et à d'autres, tout en avançant vers la voiture dans laquelle S. A. prit place avec le Prince son illustre frère, au milieu des acclamations enthousiastiques du peuple qui manifestait si bruyamment ses sentiments envers Son Souverain.

S. Altesse se rendit à Sandrovo la résidence d'été où Elle reçut lundi 2/14 ct. la visite du Corps Consulaire; Elle quittera notre ville le 7/19 ct. pour rentrer en Sa Capitale.

D'après nos informations particulières, à Choumla et tout le long du chemin jusqu'à Varna. S. A. a été l'objet des manifestations les plus ferventes de la part du peuple; c'est une preuve éclatante de l'amour et attachement que les Bulgares professent envers leur Prince, en dépit de l'opinion ou désir de certains organes de la presse locale.

DEPECHE TELEGRAPHIQUES
(Agence Havas)

Berlin 15 sept
Nous apprenons que la note espagnole arriva hier et fut remise dans la soirée au Ministère des affaires étrangères.

Paris 16 sept.
On assure que les Puissances conseillent l'Espagne d'accepter l'arbitrage.

Londres 16 sept.
Le «Times» dit que sir Henry D. Wolff n'admit pas la demande de la S. Porte relativement à la fixation de la date pour l'évacuation de l'Egypte. Mais il déclare qu' aussitôt l'évacuation devenue possible l'Angleterre consentira à la nomination d'une commission anglo-turque pour fixer la date ferme.

Londres 18 sept.
Le langage modéré de Chamberlain fait croire qu'un accord existe entre les libéraux et les radicaux ce qui diminuerait pour les conservateurs les chances de garder le pouvoir.

Vienne 18 sept.
Le «Correspondance politique» apprend de Constantinople qu'une députation Arménienne ira à Londres demander l'intervention du Lord Salisbury, pour obtenir l'accomplissement des reformes en Arménie.

Rome 16 sept.
La bulletin sanitaire du 14 ct. donne les chiffres suivants: la province de Parme 8 décès cholérique, Palerme 4, Reggio Emilia 2.

MORT DE S. B. Mgr ÉSAÏE

S. B. Mgr Esaïe, patriarche arménien de Jérusalem, vient de succomber aux suites de la maladie dont il souffrait depuis longtemps.

Le défunt prélat, qui était déjà atteint, lors de son dernier séjour à Constantinople, de l'affection qui devait l'emporter, avait enduré des souffrances atroces dans ces derniers temps. Les opérations douloureuses, auxquelles il avait été soumis, l'avaient considérablement affaibli et il n'a pu en supporter une nouvelle qu'il a dû subir ces jours derniers. Il y a six mois que Mgr Esaïe avait quitté Constantinople et depuis il n'avait cessé de garder le lit.

Un télégramme adressé la semaine passée de Jérusalem au Patriarcat de Caïm-Capou annonçait que l'état du patient était grave. Une autre dépêche parvenue le soir du même jour au Patriarcat portait que tout espoir était perdu. Un troisième télégramme, arrivé dans la journée d'avant-hier, apportait la fatale nouvelle.

L'Eglise arméniens perd en la personne de S. B. Mgr Esaï, un de ses prélats les plus respectables et les plus estimés. Le défunt était âgé de 61 ans. Il naquit au village de Talas, dans le district de Césarée. Dans sa jeunesse il exerçait le métier de charpentier, mais désirant se vouer au sacerdoce, il entra au couvent de Jérusalem, où il fit ses études. Devenu prêtre, il continua à s'occuper des arts pour lesquels il éprouvait une vraie passion. Il apprit ainsi la photographie qu'il exerçait avec succès; il fit même un voyage en Europe pour se perfectionner dans cet art. Il avait, au couvent, un laboratoire où il s'occupait d'expériences chimiques, de galvanisme et préparait lui-même les matières nécessaires à la photographie.

Il fabriquait aussi des vases sacrés pour l'église du couvent et d'autres ouvrages de ce genre pour l'usage du couvent. Il a fait des albums contenant en photographie les sites remarquables des Lieux-Saints et dont il a fait présent à des voyageurs princier qui ont visité le couvent de St. Jacques.

En 1864 il fut élu Patriarche de Jérusalem et sacré évêque par le Catholicos Mathéos.

A son avènement au siège patriarcal, les dettes du couvent de Jérusalem s'élevaient déjà à 5,000 livres turques, par suite de la mauvaise administration du siège, resté vacant pendant cinq ans.

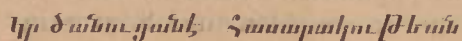
Les efforts tentés par Mgr Esaïe pour couvrir ces dettes sont restés infructueux et le déficit s'accrut de plus en plus par l'accumulation surtout des intérêts. Le nombre des pèlerins a aussi diminué considérablement; l'année dernière, il n'y en a eu en tout que 1,300.

Afin d'augmenter les revenus du couvent, le défunt patriarche avait établi une imprimerie d'où sont sortis plusieurs ouvrages utiles. Le séminaire du couvent fit des progrès sensibles sous son patriarcat et fournit de savants ecclésiastiques à la nation arménienne. Avant d'être élevé au siège patriarcal il organisa le musée du couvent

Rien ne transpire encore des pourparlers qui se poursuivent activement entre S. E. Sir Henry D.

Après les manœuvres de Pilsen S. M. l'Empereur François-Joseph se trouve en ce moment à assister à celles de la Slavonie; un télégramme de Pozega en date du 13 ct. annonce l'arrivée de S. M. en la dite ville, où Elle aurait reçu le même jour, en sa présence, une députation composée de 467 habitants de Bosnie-Herzégovine, représentant tous les districts et toutes les religions du Pays, avec les conseillers municipaux de Sérajevo et de Mostar. En répondant aux discours prononcés à l'occasion, Sa Majesté l'Empereur d'Autriche-Hongrie aurait exprimé sa haute satisfaction pour les sentiments de loyauté et de gratitude de la population de Bosnie-Herzégovine dont les orateurs s'étaient constitués l'interprète. Les paroles de S.M. auraient été accueillies par des acclamations enthousiastes.

A Naples également, l'autorité a dû mettre en contumace de dix jours les provenances par terre et par mer pour calmer les esprits.

Imprimerie H. N. Voïnicoff & Cie.—Varna